

opinionsדעות

הזדמנות לשירות לאומי של ערבים

העובדה שוועד ראשי הרשויות הערביות החל לדון במיסוד התנדבות הצעירים הערביים מבורכת. שילוב הערבים בשירות האזרחי יועיל לכולם, רק ברור שלא יוכל להתבצע בכוח ראובן גל

יש לברך על יוזמת ועד ראשי הרשויות הערביות, הגוף הרשמי העליון של הציבור הערבי בישראל, שהחל לדון בדרכים אפשריות למסד את התנדבות הצעירים הערביים המצטרפים למסגרת השירות האזרחי-לאומי (שא"ל). עצם העובדה שהמנהיגות הערבית הבכירה מקיימת דיון בנושא, ולא בשלילתו והתנגדות לו, אלא בחיפוש דרכים אפשריות להשתתפות בו - הוא צעד ראשון ליציאה ממעגל קסמים ממולכד שליווה את הנושא מאז הקמתה של מינהלת השירות הלאומי ב-2007.

התנגדותם הגורפת, לאורך שנים, של ראשי ועדת המעקב ורוב חברי הכנסת הערביים להצטרפות צעירים ערביים לשירות ההתנדבותי (ח"כ ג'מאל זחלקה: "המתנדבים האלו הם מצורעים"), ומנגד ההצבעה ברגליים של אלפי צעירים ערביים (2,400 בשנת 2012) שהתעלמו מקריאות מנהיגיהם והתנדבו לשנה או שנתיים של שירות בקהילה, יצרו מלכוד שממנו סבלו כל הצדדים. המנהיגות הערבית הואשמה על-ידי חלק מהציבור הערבי שהיא איננה מייצגת אותו ושהתנגדותה להתנדבות לשירות הלאומי פוגעת קודם כול בקהילות הערביות עצמן.

עוד בערוץ הדעות של ynet:

[שקר המרכז / זיו לנצי'ר](#)

[על אמת ושקר בסוסיא / עקיבא לונדון](#)

שלחו להדפסה

יוזמה מבורכת

מתגייסים לשירות לאומי בלוד. ארכיון צילום: קובי קואנקס

לחצו כאן להגדיל הטקסט

(צילום: קובי קואנקס)

מינהלת השירות האזרחי-לאומי נמנעה מלהיכנס "בכוח" למערכת החינוך הערבית כדי לעודד שם הצטרפות לשירות, כפי שהיא נוהגת לעשות בחופשיות במערכת הממלכתית-דתית. כתוצאה מכך היא הואשמה במחדל הסברתי במגזר הערבי. הצעירים הערבים מצאו עצמם נקרעים ומתלבטים בין לחצים (ואף איומים מפורשים) מצד המטה המיוחד שהוקם לעניין זה על-ידי ועדת המעקב הערבית ובין התמיכה ברעיון השירות הלאומי של רוב גדול מתוכם (יותר מ-50%, על-פי סקרים עוקבים של פרופ' סמי סמוחה).

חיבור מרתיע אל מערכת הביטחון

ברור לכל כי המחלוקת סביב נושא השירות הלאומי באוכלוסייה הערבית אינה אלא קצה הקרחון של מחלוקת עמוקה וסבוכה הרבה יותר בין מצדדי תהליכי ה"ישראליות" לבין הטוענים לשמירת ה"פולטיניזציה" בקרב ערביי ישראל. אחת מאבני הנגף העיקריות היא החיבור הנתפש בעיני המנהיגות הערבית בין השירות הלאומי ובין מערכת הביטחון. "אנחנו מתנגדים בתוקף לתוכנית השירות הלאומי או האזרחי בגלל היותה תוכנית שנוקמה במשרד הביטחון ומהווה חלופה לשירות צבאי", אומר ראמז ג'ראסי, ראש העיר נצרת ויו"ר ועד ראשי הרשויות הערביות. יש מרכיב של אמת בדבריו: היוזמה למינוי "ועדת עברי", שהניחה את היסודות להקמת המינהלת ולעקרונות הפעולה שלה, נולדה בשנת 2004 על-ידי שר הביטחון, שאול מופז. כמו כן, תנאי הסף הפורמלי להצטרפות לשירות לאומי (של כל מתנדב, יהודי כערבי) הוא קבלת פטור משירות בצה"ל.

גיוס חרדים

קשה להיות בחור ישיבה / יהודה קוטקס

נסו לצלול לרגע אל עולמו של בן ישיבה: הוא מוותר על טלוויזיה, קולנוע, מין, בילויים, ונכנס מרצונו לעולם שנסוב סביב התורה. אחרי כל זה "לשרוף" עוד שלוש שנים בצבא?

[לכתבה המלאה](#)

אבן נגף אחרת עלתה מחדש לאחרונה עם הדיונים על מציאת חלופה ל"חוק טל" והחשש שהטלת גיוס חובה על החרדים תכלול גם את הצעירים הערביים. ביטא אותה ג'ראסי, שאמר כי "אי אפשר לקשור זכויות אזרח במה שמגדירים כחובות המוטלות על האזרחים הערביים". לטענה זו אין כל אחיזה במציאות - הן משום שהשתתפות בשירות אזרחי איננה מעניקה זכויות, לא לערבים ולא ליהודים, אלא רק הטבות ומענקים, והן משום שאין כל סיכוי ושום אפשרות שהשירות האזרחי יהפוך לחובה לכול. ואולם, על אף מופרכותה, משוכה זו מהווה "סדין אדום" בקרב הערבים.

בשילוב יש ברכה ותועלת לכולם

אך המכשול העיקרי המונע הסכמה ובוודאי תמיכה של המנהיגות הערבית בהצטרפות צעירים ערביים בהמונם לשירות האזרחי הוא הצורך בשליטה. "אנו מוכנים לדון בפיתוח והרחבת פרויקטים של התנדבות בחברה הערבית, אולם בתנאי שהדברים יתנהלו בתיאום מלא עם הרשויות" - כך נמסר מטעם ועד ראשי הרשויות הערביות. זוהי דרישה סבירה ומוצדקת - בניגוד לדרישות קודמות שתבעו שכל תקציבי המינהלת הקשורים למגזר הערבי יועברו לניהולה של ועדת המעקב - ויש, כאמור, לברך ולעודד אותה.

כותב שורות אלו הציע בזמנו ליו"ר ועדת המעקב ולמנהיגי ציבור ערביים נוספים את ההסדר, לפיו

ההחלטה על תחומי הפעילות (חינוך, רווחה, סביבה, בריאות וכדומה) של המתנדבים בכל יישוב ערבי תהיה אך ורק בידי של ראש הרשות. המינהלת תהיה זו שתממן את התקנים ותפקח על ביצוע השירות בהתאם לתקנות. ההצעה כולה נדחתה על הסף ולכן אף חלקה הראשון, שבוודאי היה מקובל על הערבים, לא התמסד.

ייתכן שעתה נוצרה ההזדמנות להגיע להסכמה הדדית בין הצדדים. בשילובם של צעירות וצעירים ערבים בשירות התנדבותי בתוך קהילתם, או גם בשירותים ציבוריים כלליים שמהם נהנית האוכלוסייה הרחבה, יש ברכה ותועלת לכולם: ליהודים ולערבים, לציבור הערבי ולחברה הישראלית בכללה, להפחתת המתחים בין היהודים לערבים בישראל, ואפילו לחיזוקה של המנהיגות הערבית הישראלית.

אם אכן המנהיגות הזו "הרימה את הכפפה", מוטלת כעת החובה על שאר השותפים - מינהלת השירות האזרחי-לאומי ומשרדי הממשלה הנוגעים בדבר - להתגייס אף הם ולהשלים את המהלך. דבר אחד חייב להיות מוסכם על כל הצדדים: שירות התנדבותי בקהילה איננו יכול להיות בכפיה. זהו אוקסימורון לוגי, זו שגגה מוסרית וזו איוולת פוליטית.

ד"ר ראובן גל, עמית מחקר בכיר. ראש פרויקט שילוב חרדים במוסד שמואל נאמן למחקר מדיניות לאומית, הטכניון, מכון טכנולוגי לישראל.

גולשים מוזמנים להציע טורים במייל הבא: opinions@y-i.co.il

תגיות: ערבים | גיוס | צה"ל
חזרה